

LUSINDA RAJLI

Ponočna
ruža

Prevela
Branislava Radević Stojiljković

■ Laguna ■

Naslov originala

Lucinda Riley
MIDNIGHT ROSE

Copyright © Lucinda Riley, 2013
Translation copyright © 2013 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Leonori

*Neka te moje misli pohode, kad odem, kao
odsaj sunčevog smiraja na rubu zvezdane tišine.*

Rabindranat Tagore

Dardžiling, Indija
Februar 2000.

Prolog

Anahita

Danas punim stotinu godina. Ne samo da sam uspela da preživim stoleće nego sam još i videla novi milenijum.

Dok sviće zora i sunce se pomalja iznad planine Kančendžunga, koju vidim kroz prozor, ležim na jastucima i smešim se sama sebi zbog te besmislene pomisli. Da sam komad nameštaja, stolica, označili bi me kao antikvitet. Uglučali bi me, renovirali i ponosno me izložili kao lepu stvar. To, nažalost, nije slučaj s mojim ljudskim obličjem, koje nije omekšalo i sazrelo kao fini komad mahagonija tokom svog životnog veka. Umesto toga, moje telo je propalo i postalo otromboljena vreća od jute koja sadrži zbirku kostiju.

Svaka „lepota“ u meni koja bi se mogla smatrati vrednom leži skrivena duboko unutra. To je mudrost stotinu godina proživljenih na ovoj zemlji, i srce koje je otkucajima postojano pratilo svaku zamislivu ljudsku emociju i ponašanje.

Pre stotinu godina, baš na ovaj dan, moji roditelji su se, po običaju svih Indijaca, posavetovali s astrologom, da im kaže kakva će biti budućnost njihove novorođene devojčice. Mislim da još imam njegovo predskazanje mog života negde

među ono nekoliko sačuvanih stvari koje su pripadale mojoj majci. Sećam se da je kazao kako ću biti dugovečna, ali jasno mi je da su hiljadu devetstote moji roditelji pod tim podrazumevali da ću, s božjim blagoslovom, doživeti pedesetu.

Čujem da neko tiho kuca na moja vrata. To je Keva, moja verna sluškinja, naoružana poslužavnikom s doručkom, engleskim čajem i bokalčićem hladnog mleka. Nikad se nisam otresla navike da pijem čaj po engleskom običaju iako sam živela u Indiji – da ne pominjem Dardžiling – poslednjih sedamdeset osam godina.

Nisam odgovorila na Kevino kucanje, radije bih da ovo posebno jutro što je moguće duže provedem sama sa svojim mislima. Keva će bez sumnje želeti da razgovara o svemu što će se danas dogoditi, žuriće da me podigne iz kreveta, opere i obuče pre nego što počne da stiže moja porodica.

Sunce je zapalilo oblake što prekrivaju planinske vrhove pod snegom, a ja pogledom prelazim po plavom nebu, tračajući za odgovorom za koji molim nebesa svakog jutra u poslednjih sedamdeset i osam godina.

Danas, molim vas, preklinjem bogove, jer sam, svakoga sata koji je protekao otkad sam poslednji put videla moje dete, znala da ono još diše negde na ovoj planeti. Znala bih istoga časa kad bi se to desilo, kao što sam znala za sve koje sam volela u životu kad su preminuli.

Oči mi se pune suzama i okrećem glavu ka noćnom stoliću pored kreveta, da pogledam jedinu njegovu fotografiju koju imam, dvogodišnjeg anđelčića što mi sedi na krilu i osmehuje se. Sliku mi je dala moja prijateljica Indira, zajedno sa smrtovnicom, nekoliko nedelja pošto su me obavestili da mi je sin umro.

Pomišljam kako je čitav život prošao od tada. Istina je da je i moj sin sada starac. Proslaviće svoj osamdeset prvi

rođendan u oktobru ove godine. Ali čak i s *mojim* moćima imaginacije, nemoguće mi je da ga takvog zamislim.

Odlučno okrećem glavu od slike svoga sina znajući da sam zaslužila da danas uživam u proslavi koju je moja porodica isplanirala za mene. Ali nekako, u svim ovakvim prigodama, kad vidim svoje drugo dete i njenu decu, i decu njene dece, odsustvo moga sina samo još jače hrani bol u mom srcu i podseća me da mi stalno nedostaje.

Oni, naravno, veruju i uvek su verovali da je moj sin umro pre sedamdeset osam godina.

„*Maadi*, vidi, imaš čak i uverenje o njegovoj smrti! Pusti ga da počiva u miru“, uvek uzdahne moja kći Muna. „Uživaj u živim članovima porodice koju imaš.“

Posle svih ovih godina, shvatila sam da počinjem da nerviram Munu. I u pravu je. Ona želi da bude dovoljna, da bude samo ona. Ali u majčinom srcu ništa ne može da zameni izgubljeno dete.

I danas će biti po volji moje kćeri. Sedeću u fotelji i uživati dok posmatram dinastiju koju sam izrodila. Neću im dosađivati svojim pričama iz istorije Indije. Kad stignu u onim svojim brzim zapadnjačkim džipovima, sa svojom decom koja se igraju elektronskim aparatima na baterije, neću ih podsećati na to kako smo se Indira i ja na konjima penjale strmim planinama oko Dardžilinga, na to kako su bile retke kuće s električnom strujom i tekućom vodom, ili na to kako sam lakomo čitala svaku pohabanu knjigu koja mi je došla do ruku. Mlade razdražuju moje priče o prošlosti; oni žele da žive samo u sadašnjosti, baš kao što sam i ja želela kad sam bila u njihovim godinama.

Podozrevam da se najveći deo moje porodice ne raduje preterano tome da leti avionom preko cele Indije kako bi posetio prababu na njen stoti rođendan, ali možda sam i

prestroga prema njima. U poslednjih nekoliko godina mnogo sam razmišljala o tome zašto je mladima toliko nelagodno kad su sa starima budući da bi mogli toliko da nauče od nas. I zaključila sam da ta njihova neprijatnost potiče od činjenice da, u našem krhkom prisustvu, postaju svesni budućnosti koja ih čeka. U punom sjaju fizičke snage i lepote, jasno vide na šta će jednoga dana i sami biti svedeni. I ne mogu da gledaju ono što će dobiti.

Oni nisu u stanju da vide ono što je u nama, a i kako bi? Ne mogu da pojme kako će im duša rasti, kako će njihova naglost biti ukroćena, i kako će im sebične misli pomutiti dugogodišnje iskustvo.

Međutim, prihvatam da je takva priroda u svojoj veličanstvenoj složenosti. Prestala sam da je dovodim u pitanje.

Kad je Keva zakucala na vrata i drugi put, pozvala sam je da uđe. I dok mi brzo priča na hindiju, pijuckam čaj i u mislima prelazim imena moje četvoro unučadi i jedanaestoro praunučadi. Kad ti je sto godina, želiš dokaz da ti bar um radi kako treba. Sve četvoro unučadi koje mi je dala moja kći postali su i sami uspešni i roditelji puni ljubavi. Napredovali su u novom svetu koji je Indiji donela nezavisnost od Britanaca, a njihova deca su otišla još dalje u tome. Barem njih šestoro, koliko mogu da se setim, ima sopstveni biznis ili su stručnjaci u nekom poslu. Sebično želim da se bar jedan od mojih brojnih potomaka zainteresovao za medicinu i pošao mojim stopama, ali shvatam da ne mogu baš sve imati.

Dok mi Keva pomaže da pređem u kupatilo gde ću se oprati, razmišljam o tome kako je moja porodica imala na raspolaganju spoj srećnih slučajnosti, pameti i porodičnih veza. I da mojoj voljenoj Indiji verovatno predstoji bar još jedno stoleće pre nego što milioni gladnih ljudi na njenim ulicama zadovolje minimum osnovnih ljudskih potreba.

Tokom mnogih godina davala sam sve od sebe, ali shvatam da su moji napori samo obični talasići u okeanu s moćnom plimom siromaštva i oskudice.

Sedim strpljivo i, dok me Keva oblači u novi sari – rođendanski poklon od moje kćeri Mune – odlučila sam da ne mislim danas takve tugaljive misli. Pokušala sam gde god sam mogla da poboljšam živote koji su došli u dodir s mojim, i moram time biti zadovoljna.

„Divno izgledate, gospođo Čavan.“

Dok gledam svoj odraz u ogledalu, znam da laže, ali volim je zbog toga. Prsti mi miluju bisere koji su mi oko vrata od onoga dana kad sam ih dobila, pre bezmalo osamdeset godina. Testamentom ću ih ostaviti svojoj kćeri Muni.

„Kći vam stiže u jedanaest, a ostali članovi porodice biće ovde sat kasnije. Gde da vas stavim dok ne dođu?“

Osmehnula sam joj se. Osećam se baš kao stolica od mahagonija. „Možeš da me staviš kraj prozora. Hoću da gledam u svoje planine“, kažem. Pomogla mi je da ustanem i polako me pvela ka fotelji, da sednem.

„Da vam donesem još nešto, gospođo?“

„Ne. Idi sad u kuhinju i vidi da li nam se kuvarica snalazi s menijem za današnji ručak.“

„Da, gospođo.“ Premestila je zvono s noćnog stočića na sto pored mene i tiho izašla iz sobe.

Okrenula sam lice ka sunčevoj svetlosti što se uliva kroz velike panoramske prozore mog planinskog bungalova. Dok uživam kao mačka, sećam se prijatelja koji su preminuli i koji danas neće prisustvovati mome slavlju. Indira, moja najdraža prijateljica, umrla je pre petnaest godina. Priznajem da je to bio jedan od svega nekoliko trenutaka u mom životu kad sam doživela slom i nekontrolisano plakala. Čak ni moja odana kći ne može se meriti s ljubavlju i prijateljstvom koje

mi je pružila Indira. Obuzeta sobom i lakomislena sve do trenutka svoje smrti, Indira je bila uz mene kad god mi je najviše trebala.

Pogledala sam u pisači sto u niši naspram mene, i ne mogu da odolim pomisli na to šta krije u svojoj zaključanoj fioci. Pismo koje se proteže na više od trista stranica. Pisano je mome voljenom sinu i pripoveda priču o mom životu od samog njegovog početka. Kako su godine prolazile, počela sam da brinem da ću zaboraviti detalje, da će mi postati mutni u mislima, kao rolna nemog crno-belog filma. Ako je, kao što sam do današnjeg dana uverena, moj sin živ i ako mi se ikada vrati, želim da mu predstavim priču o njegovoj majci i njenoj nepresušnoj ljubavi prema izgubljenom detetu. Kao i razloge zbog kojih ga je ostavila...

Počela sam da pišem u srednjim godinama, verujući da mogu umreti svakog časa. I to pismo je sad tamo gotovo pedeset godina, netaknuto i nepročitano, jer nikad nije došao da me traži, a ni ja još nisam našla njega.

Čak ni moja kći ne zna priču o mom životu pre nego što je ona došla na svet. Ponekad osećam grižu savesti što joj nisam otkrila istinu. Ali verujem da je dovoljno što je upoznala moju ljubav, koja je njenom bratu bila uskraćena.

Okrznula sam pogledom sekreter i pred oči mi je iskrsla slika požutelog svežnja papira u njemu. Pa sam zatražila pomoć od bogova. Užasavam se mogućnosti da, kad umrem, što će svakako biti uskoro, rukopis padne u pogrešne ruke. Nekoliko sekundi razmišljam o tome kako bi bilo da zapalim vatru i kažem Kevi da stavi hartije u nju. Ali ne, odmahujem glavom. Ne mogu da nateram sebe da to uradim, za slučaj da ga ipak nađem. Još ima nade. Najzad, doživela sam stotu; možda ću doživeti i sto desetu.

Ali kome da ga poverim u međuvremenu, za svaki slučaj...?

U mislima razmatram članove moje porodice, po generacijama. Kod svakog imena pitam bogove za savet. I zastala sam kod imena jednog od svojih praunika.

Ari Malik, najstarije dete mog najstarijeg unuka Viveka. Tiho sam se zakikotala dok mi jeza prolazi niz kičmu – znak od onih odozgo, što shvataju mnogo više nego što ću ja ikada shvatiti. Ari je jedini član moje brojne porodice kome su podarene plave oči. Osim mog voljenog izgubljenog deteta.

Usredsredila sam se i upela da prizovem u misli detalje o njemu; sa jedanaestoro prauučadi, tešim se, i neko upola mlađi imao bi poteškoća da se seti. A osim toga, svi su oni raštrkani po celoj Indiji i retko ih viđam.

Vivek, Arijev otac, finansijski je najuspešniji od sve moje unučadi. Oduvek je bio bistar, premda pomalo dosadan. Po zanimanju je inženjer i zaradio je dovoljno da njegova supruga i troje dece imaju veoma udoban život. Ako me pamćenje dobro služi, Ari se školovao u Engleskoj. Oduvek je bio pametan mališan, mada ne znam baš tačno čime se bavi otkad je završio školu. Danas ću – odlučujem – saznati. Posmatraću ga i sigurna sam da ću znati da li me osećaj vara.

Pošto sam to odlučila, osećam se mirnije jer mi je rešenje dileme možda nadohvat ruke, pa sam sklopila oči i dopustila sebi da zadremam.

„Gde je dosad?!“, šapnula je Samina Malik mužu. „Zakleo mi se da na ovo neće zakasniti“, dodala je, prelazeći pogledom po svim ostalim članovima brojne Anahitine porodice. Okupili su se oko stare gospođe u elegantnom salonu njenog bungalova, čestitajući joj i uručujući joj poklone.

„Ne paniči, Samina“, tešio je Vivek suprugu, „naš sin će stići.“

„Rekao je da se nađemo na stanici u deset sati pa da se zajedno, kao porodica, popnemo na planinu... kad ti kažem, Vivek, taj dečko nema poštovanja prema porodici, i ja...“

„Pssst, *pjari*, on je zauzet mladić, i dobar je dečko.“

„Misliš?“, upita Samina. „Nisam baš sigurna. Svaki put kad ga pozovem telefonom u stan, javi mi se drugi ženski glas. Znaš kakav je Mumbai, pun bolivudskih devojčura i ajkula“, prošaptala je ne želeći da drugi članovi porodice čuju njihov razgovor.

„Da, a naš sin ima dvadeset pet godina i vodi svoju firmu. Ume da se stara o sebi“, odvrati Vivek.

„Posluga čeka samo još njega da stigne pa da iznesu šampanjac za zdravicu. Keva se brine da se tvoja baka ne umori previše ako još bude čekala. Ako se Ari ne pojavi u sledećih deset minuta, reći ću im da nastave bez njega.“

„Rekao sam ti da za to nema potrebe“, reče Vivek i široko se osmehnu dok je Ari, njegov sin miljenik, ulazio u prostoriju. „Majka ti je bila u panici, kao i uvek“, reče Ariju smešeći se i privlačeći ga sebi u topao zagrljaj.

„Obećao si da ćeš biti na stanici. Čekali smo te čitav sat! Gde si bio?“ Samina se namrštila na svoga lepog sina, ali, kao i uvek, znala je da gubi bitku protiv plime njegovog šarma.

„Oprosti mi, *ma*.“ Ari je podario majci neodoljiv osmeh i uzeo njene ruke u svoje, „Nešto me je zadržalo, ali pokušao sam da te dobijem na mobilni telefon. A on je, kao i obično, bio isključen.“

Ari i njegov otac razmeniše osmehe. U porodici su se stalno šalili na račun Saminine nesposobnosti da koristi mobilni telefon.

„Bilo kako bilo, sad sam ovde“, reče Ari i osvrnu se oko sebe da vidi ostale iz klana. „Jesam li nešto propustio?“

„Nisi, a prabaka ti je bila veoma zauzeta pozdravljanjem s porodicom, nadajmo se da nije primetila da si zakasnio“, odgovori Vivek.

Ari se okrete i pogleda kroz gomilu krvnih srodnika u matrijarha čiji su se geni, kao nevidljive niti, isprepleli kroz naraštaje. Okrenuvši se, ugledao je njene blistave, ljubopitljive oči prikovane za njega.

„Ari! Konačno si odlučio da nam se pridružiš.“ Nasmešila se. „Dođi da poljubiš svoju prabaku.“

„Iako je danas navršila stotu, tvojoj babi ništa ne može promaći“, šapnu Samina Viveku.

Anahita je raširila tanane ruke ka Ariju, a gomila rođaka se razdvojila i sve oči su se okrenule ka njemu. Ari joj je prišao i kleknuo pred njom, ukazao joj poštovanje dubokim *pranaamom* i sačekao njen blagoslov.

„*Par-nani*, oprost mi što sam zakasnio. Dug je put od Mumbaja dovd.“

Podigao je pogled i susreo se s njenim prodornim očima, koje su ga gledale onako neobično kao i uvek, kao da proce-
njuje kakva mu je duša.

„Nije važno“, rekla je i dotakla mu obraz smežuranim prstima nalik dečjim, laganim dodirom kao leptirovim kri-
lom. „Mada sam“, spustila je glas do šapata kako bi je samo on čuo, „uvek mislila da je korisno proveriti jesam li navila budilnik kako treba pre nego što zaspim.“ Kriomice mu je namignula, a onda mu dala znak da ustane. „Ti i ja ćemo kasnije razgovarati. Vidim da je Keva nestrpljiva da nastavimo s proslavom.“

„Da, *par-nani*, naravno“, reče Ari osećajući kako mu se rumenilo penje u obraze dok je ustajao. „Srećan rođendan.“

Vraćajući se roditeljima, Ari je pitao kako je moguće da prabaka tačno zna razlog zbog kog je danas zakasnio.

Dan je prolazio kao što je i planirano, a Vivek je, kao najstariji Anahitin unuk, održao dirljiv govor o njenom izuzetnom životu. Šampanjac je tekao i jezici su se razvezali, i počela je da popušta ona naročita napetost koja uvek zavlada kad se porodica okupi posle duge razdvojenosti. Prirodno nadmetanje braće i sestara popustilo je pošto su ponovo ustanovili svoje mesto u porodičnoj hijerarhiji, a mlađi rođaci više nisu bili tako stidljivi i našli su zajednički jezik.

„Pogledaj svoga sina!“, prokomentarisala je Muna, Anahitina kći, svome sinu Viveku. „Mlade rođake samo obleću oko njega. Mislim da mu je došlo vreme da razmisli o skoroj ženidbi“, dodala je.

„Sumnjam da on to tako vidi“, progundala Samina svekrevi. „Danas mladići ostaju neženje sve do tridesetih godina.“

„Dakle, nećete mu tražiti nevestu?“, raspitivala se Muna.

„Hoćemo, naravno, ali sumnjam da će on pristati.“ Vivek je uzdahnuo. „Ari pripada novom pokolenju, gospodar je svoga univerzuma. Ima svoju firmu i putuje po svetu. Vremena su se promenila, ma, pa Samina i ja moramo dozvoliti našoj deci da sama biraju supružnika.“

„Zaista?“ Muna podiže obrvu. „Baš si moderan, Vivek. Najzad, vama dvoma ne ide loše.“

„Da, ma“, složio se Vivek i uzeo suprugu za ruku. „Dobro si izabrala za mene.“ Osmehnuo se.

„Ali mi plivamo uz struju koju je nemoguće pobediti“, kaza Samina. „Danas mladi rade šta hoće i sami donose odluke.“ U želji da promeni temu, pogledala je preko, u Anahitu. „Izgleda da vaša majka danas uživa“, obratila se Muni. „Stvarno je neverovatna, pravo čudo prirode.“

„Jeste“, uzdahnu Muna, „ali mnogo brinem za nju. Sama je ovde u planini i samo se Keva stara o njoj. Zimi je veoma hladno, a to ne može biti dobro za njene stare kosti. Mnogo puta sam je zvala da dođe da živi sa nama u Guagaru, kako bismo mogli da pazimo na nju. Ali ona, naravno, odbija. Kaže da oseća kako je ovde gore bliža svojim duhovima i, naravno, svojoj prošlosti.“

„Svojoj misterioznoj prošlosti.“ Vivek podiže obrvu. „Ma, šta misliš, hoćeš li je ikada ubediti da ti kaže ko ti je bio otac? Znam da je umro pre nego što si se rodila, ali detalji su mi oduvek bili nejasni.“

„To mi je bilo važno dok sam odrastala i sećam se kako sam je saletala pitanjima, ali sada“, slegla je ramenima, „ako želi da sačuva svoje tajne, neka joj bude. Nije bilo boljeg roditelja od nje, volela me je neizmerno, i ne želim da je uzrujavam.“ Muna s ljubavlju pogleda u majku i ova uhvati njen pogled pa je rukom pozva da priđe.

„Da, maadi, šta ti treba?“ – Muna je prišla majci.

„Malo sam se umorila.“ Anahita se osmehnula. „Hoću da se odmorim. I hoću da mi za jedan sat dovedeš mog praunuka Arija da me vidi.“

„Naravno.“ Muna je pomogla majci da ustane i povelala je između rođaka. Priđe im Keva, koja je, kao i uvek, čekala u blizini gospodarice. „Majka hoće malo da odmori, Keva. Možeš li da je povedeš i smestiš?“

„Naravno, ovo je dug i naporan dan.“

Muna ih je posmatrala kako izlaze iz sobe pa se vratila Viveku i njegovoj ženi. „Malo će da se odmori, ali zamolila me je da joj za sat pošaljem Arija da ga vidi.“

„Zaista?“, namršti se Vivek. „Pitam se zašto?“

„Ko zna šta je mojoj majci u glavi?“, odvrati Muna i uzdahnu.

„Onda je bolje da mu to kažem. Pominjao je da uskoro mora da ide. Sutra rano ujutru ima poslovni sastanak u Mumbaju.“

„E pa, jednom će porodica morati da bude na prvom mestu“, odlučno kaza Samina. „Idem ja da ga nađem.“

Kad mu je majka rekla da prababa želi da razgovara s njim za sat vremena, Ari se – kao što je njegov otac i predvideo – nije baš obradovao.

„Ne mogu da propustim avion“, objasnio je. „Moraš da shvatiš, ma, da moram da vodim firmu.“

„Onda ću zamoliti tvoga oca da ode i svojoj baki kaže kako njen najstariji unuk, na njen stoti rođendan, ne može da odvoji vremena da razgovara s njom iako ga je za to molila.“

„Ali, ma...“ Ari je video majčin sumoran izraz lica i uzdahnuo. „Dobro“, klimnuo je glavom, „ostaću. Izvini me samo, moram negde da nađem signal pa da telefoniram i odložim sastanak.“

Samina je gledala sina kako se udaljava napeto zureći u mobilni telefon. Otkad se rodio, bio je odlučno dete, i nema sumnje u to da je uživala u svom prvencu kao i svaka majka. Oduvek je bio poseban, od trenutka kad je otvorio oči kad je videla da su plave. Visek ju je beskrajno zadirkivao zbog toga sumnjajući u njenu vernost. Sve dok ih nije posetila Anahita i izjavila da je Munin otac takođe imao oči slične boje.

Ari je bio svetlije puti od svoje braće i sestara, a svojim izuzetnim izgledom oduvek je privlačio pažnju. S obzirom na to koliko mu je takve pažnje ukazano za njegovih dvadeset pet godina, nije bilo sumnje u to da je uobražen. Ali spasavala ga je njegova mila priroda. Od sve njene dece, Ari joj je pružao najviše ljubavi, stvorio bi se kraj nje čim bi se javio neki problem. Sve dok nije objavio da odlazi u Mumbaj da osnuje svoju firmu...

Ovaj Ari koji je danas došao na porodični skup izgledao je nekako grublji, više obuzet samim sobom, i Samina je priznala sebi da joj se sve manje i manje dopada. Vraćajući se mužu, u sebi se molila da je to samo faza koja će proći.

„Moj praunuk sad može ući“, objavila je Anahita kad joj je Keva pomogla da sedne u krevetu i popravila jastuke iza njene glave.

„Da, gospođo. Dovešću ga.“

„I ne želim da nas uznemiravaju.“

„Da, gospođo.“

„Dobar dan, par-nani“, reče Ari ulazeći žustrim korakom u sobu sekundu kasnije. „Nadam se da si se odmorila.“

„Jesam“, Anahita pokaza rukom ka stolici. „Izvoli, sedi, Ari. Izvinjavam se što sam ti poremetila planove za sutra.“

„To nije nikakav problem“, reče Ari dok je osećao vrelinu u obrazima, po drugi put toga dana. Video je kako ga prodorno gleda i čudio se kako mu, izgleda, čita misli.

„Tvoj otac mi kaže da živiš u Mumbaju i da vodiš uspešnu firmu.“

„Pa, trenutno je baš ne bih opisao kao uspešnu“, reče Ari. „Ali veoma naporno radim da bi postala takva ubuduće.“

„Vidim da si ambiciozan mladić. I nadam se da će ti firma jednog dana biti uspešna baš kao što želiš.“

„Hvala ti, par-nani.“

Ari je posmatrao prabaku, koja mu se blago smešila. „Može se, naravno, desiti da ti to ne donese zadovoljstvo kakvom se nadaš. Život je više od rada i bogatstva. Ali na tebi je da to otkriješ“, dodala je. „A sad, Ari, imam nešto što želim da ti dam. Molim te, otvori pisači sto ovim ključem i izvadi svežanj papira koje ćeš naći unutra.“

Ari uze ključ iz prabakinih prstiju, okrenu ga u bravi i izvadi iznutra stari rukopis.

„Šta je ovo?“, upita.

„To je priča o životu tvoje prababe. Napisala sam je za svoga izgubljenog sina. Nažalost, nikad ga nisam našla.“

Ari je posmatrao kako se Anahitine oči pune suzama. Pre mnogo godina, čuo je oca kako priča o tom sinu koji je umro u ranom detinjstvu u Engleskoj, gde je prabaka bila za vreme Prvog svetskog rata. Činilo mu se da se seća kako je čuo da ga je ostavila kad se vratila u Indiju. Ali izgleda da je Anahita odbila da poveruje da joj je sin mrtav.

„Ali mislio sam...“

„Da, sigurna sam da su ti rekli kako imam uverenje o njegovoj smrti. I da sam samo tužna majka koja ne može da prihvati da njenog sina više nema.“

„Čuo sam za tu priču“, priznade on.

„Znam šta misli moja porodica, i šta gotovo izvesno misliš i ti. Ali veruj mi, na zemlji i nebu ima mnogo više toga nego što se može objasniti dokumentom koji su napisali ljudi. Postoji majčino srce, i njena duša, koji joj govore nešto što se ne može ignorisati. A ja ću ti sad reći da moj sin nije mrtav.“

„Verujem ti, par-nani.“

„Shvatam da mi ne veruješ, ali ne marim. Najzad, delimično sam i sama kriva za to što mi porodica ne veruje. Nikada im nisam objasnila šta se desilo tad, pre mnogo godina.“

„Zašto nisi?“

„Zato što...“ Anahita se zagledala kroz prozor, u svoje voljene planine. Jedva primetno je zavrtela glavom. „Nije u redu da ti sada to kažem. Sve je tu.“ Pokazala je prstom stranice u Arijevim rukama. „Kad nastupi pravi trenutak

za tebe – a znaćeš kad to bude – možda ćeš i pročitati moju priču. A onda ćeš sam odlučiti da li da je istražiš.“

„Shvatam“, kaza Ari, mada nije shvatao.

„Tražim od tebe samo jedno: da niko ne sazna sadržaj ovoga dok ne umrem. Poveravam ti svoj život, Ari. Kao što znaš“, Anahita je zastala, „moje vreme na ovome svetu, nažalost, ističe.“

Ari je zurio u nju, zbunjen onim što prababa želi od njega. „Hoćeš da pročitam ovo i da istražim gde je tvoj sin?“, pojasnio je.

„Da.“

„Ali gde da počnem?“

„U Engleskoj, naravno.“ Anahita ga je netremice gledala. „Ići ćeš mojim stopama. Sve što treba da znaš nalazi ti se u rukama. A osim toga, tvoj otac mi kaže da vodiš firmu koja ima neke veze s kompjuterima. Dakle, ti, više od mnogih, imaš na raspolaganju umrežavanje.“

„Misliš 'mrežu'?“, reče Ari s osmehom.

„Da, i zato sam uverena da ćeš za samo nekoliko sekundi pronaći mesto gde je sve počelo“, zaključila je Anahita.

Ari je pratio prabakin pogled kroz prozor, ka planinama. „Divan je pogled odavde“, reče u želji da kaže nešto lepo.

„Da, zato i ostajem ovde iako moja kći to ne opravdava. Jednoga dana u skoroj budućnosti otputovaću gore, daleko iznad ovih vrhova, i biću srećna zbog toga. Videću tamo mnoge ljude koje sam u životu ožalila. Ali po svemu sudeći – Anahita još jednom zadržava pogled na praunuku – „ne i onog kog želim da vidim najviše od svih.“

„Kako znaš da je još živ?“

Anahita ponovo skrenu pogled ka horizontu pa umorno sklopi oči. „Kao što sam rekla, sve je u mojoj priči.“

„Naravno.“ Ari je znao da je razgovor završen. „Ostaviću te da se odmoriš, par-nani.“

Anahita klimnu glavom. Ari ustade, načini pranaam, pa poljubi prabaku u oba obraza.

„Doviđenja, siguran sam da ćemo se uskoro videti“, kazao je i krenuo ka vratima.

„Možda“, odgovori ona.

Izlazeći iz sobe, Ari se iznenada nagonski okrenu. „Par-nani, a zašto ja? Zašto nisi dala ovu priču svojoj kćeri ili mome ocu?“

Anahita se zagleda u njega. „Zato, Ari, što ta priča koju držiš u rukama nije samo moja prošlost već je i tvoja budućnost.“

Ari je izašao iz sobe sav iscrpljen. Prošao je kroz bungalov i potražio kaput okačen na čiviluk pored ulaznih vrata, ispod kog je ostavio i svoju aktentašnu. Smestivši požutele stranice u nju, nastavio je ka salonu. Odmah mu je prišla Muna, njegova baba.

„Zašto je želela da te vidi?“, upita.

„Oh“, nehajno odvrati Ari, „ne veruje da joj je sin mrtav i želi da to istražim u Engleskoj.“ Istakao je svoje reči podižući obrve.

„Nije valjda opet!“ Muna zakoluta očima isto tako dramatično. „Čuj, mogu ti pokazati smrtovnicu. Sin joj je umro kad mu je bilo otprilike tri godine. Molim te, Ari“ – Muna spusti ruku unuku na rame – „ne obraćaj pažnju. Ona to tvrdi već godinama. Nažalost, posredi je staračka fantazija, i sigurno nije vredno tvog dragocenog vremena. Veruj mi na reč. Ja to slušam mnogo duže nego ti. A sad“ – baka mu se osmehnu – „dođi da popiješ još jednu čašu šampanjca sa svojom porodicom.“

* * *

Ari je sedeo u poslednjem avionu iz Bagdogre za Mumbai. Pokušavao je da se usredsredi na cifre pred sobom, ali pred očima mu je lebdelo Anahitino lice. Baka Muna je svakako u pravu kad kaže da je to sve Anahitina iluzija. Pa ipak, uznemirilo ga je ponešto što je Anahita rekla o njemu dok su bili sami, a što nikako nije mogla znati. Možda i ima nečeg u toj njenoj priči... možda će i odvojiti vremena da pogleda rukopis kad se vrati kući.

Na mumbajskom aerodromu, iako je već bila prošla ponoć, čekala ga je Bimbi. Ostatak noći proveo je prijatno, u svome stanu s pogledom na Arabijsko more, uživajući u njenom vitkom telu.

Sutradan ujutru, već je kasnio na sastanak i, dok je stavljao potrebna dokumenta u aktentašnu, izvadio je papire koje mu je dala Anahita.

Jednoga dana ću imati vremena da ih pročitam, pomislio je gurnuvši rukopis u donju fioku pisaćeg stola i žurno je izašao iz stana.

Godinu dana kasnije

...sećam se. U nepokretnoj tišini noći, i najmanji nagoveštaj povetarca predstavljao je blaženo olakšanje u beskonačnoj suvoj vrelini Džajpura. Često sam, sa ostalim gospođama i decom iz zenane, izlazila na krov Mesečeve palate...

I dok ležim zureći u zvezde, čujem milozvučno, čisto pevanje. I znam da je neko kog volim uzet sa zemlje i nežno podignut gore...

Prenula sam se iz sna i shvatila da sam u svojoj spavaćoj sobi u Dardžilingu, a ne na krovu palate u Džajpuru. Samo sam sanjala, pokušavam da se tešim, dezorijentisana, ali ono pevanje mi još odjekuje u ušima. Iako sam sigurna da sam budna.

Trudim se da dođem k sebi i shvatam šta to znači: ako sam trenutno u sadašnjosti, neko koga volim umire u ovome času. I dok mi srce kuca sve brže, sklapam oči i prisećam se svih iz svoje porodice, znajući da će mi moja vidovitost kazati ko je to.

Ni ovaj put nisam videla nikog. Čudno, pomislila sam, jer bogovi nikad ranije nisu pogrešili.

Ali ko...?

Sklopila sam oči i udahnula duboko, mirno, pažljivo osluškajući.

I onda sam znala. Zasigurno sam znala šta mi je rečeno.

Moj sin... moj voljeni sin. Znala sam da je to on konačno odnet gore.

Oči mi se pune suzama i zurim kroz prozor, gledam u nebesa tražeći utehu. Ali noć je i s druge strane prozora je samo tama.

Tiho kucanje na vratima i ulazi Keva, zabrinutog lica.

„Gospođo, čula sam da plačete. Jeste li bolesni?“, pita me prilazeći mi i gledajući u mene, pa me uze za ruku da mi izmeri puls.

Bezglasno sam odmahнула glavom, a ona je izvadila maramicu da izbriše suze koje su padale niz lice. „Ne“, umirila sam je, „nisam bolesna.“

„Pa šta je onda? Jeste li sanjali košmar?“

„Ne.“ Podigla sam pogled ka njoj znajući da me neće razumeti. „Dete mi je upravo umrlo.“

Keva me je užasnuto pogledala. „Ali kako znate da je gospođa Muna mrtva?“

„Ne moja kći, Kevo, nego moj sin. Onaj što sam ga ostavila u Engleskoj pre mnogo godina. Bila mu je osamdeset i jedna godina“, promrmljala sam. „Bar je imao dug život.“

Keva me je ponovo zbunjeno pogledala pa mi je spustila ruku na čelo da vidi imam li temperaturu. „Ali, gospođo, sin vam je umro pre mnogo godina. Mislim da ste verovatno to sanjali“, kaže, ubeđujući u to i sebe koliko i mene.

„Možda“, kažem, ne želeći da je plašim. „Ali bez obzira na to, volela bih da zabeležiš vreme i datum. Ovo je trenutak koji ne želim da zaboravim. Jer, vidiš, završeno je moje čekanje.“ Nasmejala sam joj se ljubazno.

Učinila je kao što sam tražila, i zabeležila dan, datum i vreme na listu hartije pa mi ga je pružila.

„Sad sam dobro, možeš da ideš.“

„Da, gospođo“, odgovorila je Keva nesigurno. „Jeste li sigurni da niste bolesni?“

„Sigurna sam. Laku noć, Kevo.“

Kad je izašla iz sobe, uzela sam nalivpero iz noćnog stočića i napisala kratko pismo uz belešku o datumu i vremenu smrti moga sina. Takođe sam izvadila iz fioke i uverenje o njegovoj smrti. Sutra ću zamoliti Kevu da sve to stavi u jedan koverat i da ga adresuje na advokata koji će se postarati za sve kad odem. Zatražila sam od njega da me pozove telefonom kako bih mu dala uputstva kome da pošalje koverat kad umrem.

Sklopila sam oči sa željom da zaspim, jer sam odjednom osetila da sam sama na ovome svetu. Shvatila sam da sam sve vreme čekala ovaj trenutak. Sad kad me je moj sin ostavio, konačno je vreme da i ja pođem za njim...

Tri dana kasnije, ujutru u uobičajeno vreme, Keva je pokućala na vrata svoje gospodarice. Bilo je uobičajeno što joj nije odgovorila. Gospođa Čavan je u poslednje vreme često spavala do kasno izjutra. Keva je nastavila s kućnim poslovima još nekih pola sata. Zatim se vratila i ponovo pokućala, osluškujući tišinu iz sobe. Ovo je sad bilo neobično pa je tiho otvorila vrata i zatekla gospodaricu kako još čvrsto spava. I tek kad je razmakla zavese, ćeretajući po navici ni o čemu posebno, shvatila je da joj gospođa Čavan ne odgovara.

Ariju je zazvonio mobilni telefon dok je vozio kroz haotičnu mumbajsku saobraćajnu gužvu. Videvši da ga zove otac, s

kojim nije razgovarao već nedeljama, pritisnuo je dugme i uključio zvučnik.

„*Pitađi!*“, reče vedro. „Kako si?“

„Zdravo, Ari, ja sam dobro, ali...“

Ari je čuo sumoran ton u očevom glasu.

„Da?“, upitao je. „Šta je bilo?“

„Tvoja prabaka Anahita. Žao mi je što moram da ti kažem da je umrla rano jutros.“

„O, tata. Žao mi je što to čujem.“

„Svima nam je žao. Bila je divna žena i mnogo će nam nedostajati.“

„Hoće. Bar je dugo poživela“, reče Ari utešnim tonom, obilazeći taksi koji se iznenada zaustavio tačno ispred njega.

„Jeste. Održaćemo sahranu za četiri dana, da omogućimo porodici da se okupi. Doći će tvoji brat i sestra, kao i svi ostali, uključujući i tebe, nadam se.“

„Misliš ovoga petka?“, upita Ari i srce mu se steže.

„Da, u podne. Biće kremirana na *gaatu* u Dardžilingu, u prisustvu porodice. Komemoraciju ćemo održati kasnije, jer ima mnogo ljudi koji će želeći da dođu i odaju joj poštu.“

„Tata“, zastenja Ari, „u petak mi je stvarno nemoguće. Dolazi mi potencijalni klijent iz Sjedinjenih Država da razgovaramo o ugovoru oko preuzimanja njegovog softvera. To će preko noći izvući kompaniju iz poslovanja s gubitkom do velike zarade. I pored najbolje volje, u petak ne mogu da budem u Dardžilingu.“

S druge strane veze bila je tišina. „Ari“, konačno reče njegov otac sa uzdahom, „čak i *ja* znam da postoje trenuci kad posao ide na drugo mesto, posle porodice. Majka ti ovo nikad neće oprostiti, naročito pošto je Anahita prilikom svog stotog rođendana očigledno pokazala da joj posebno značiš.“

„Žao mi je, tata“, odlučno kaza Ari, „ali zaista ne mogu ništa da uradim.“

„Da li je to tvoja konačna odluka?“

„To je moja konačna odluka.“

Ari je čuo kako je slušalica s druge strane sa treskom spuštена.

Kad je sledećeg petka uveče stigao kući, Ari je bio u stanju euforije. Sastanak s Amerikancima je prošao tako dobro da su se odmah, na licu mesta, rukovali i sklopili posao. Večeras će izvesti Bimbi da proslave, samo je svratio u stan da se istušira i presvuče. Izvadio je pismo iz poštanskog sandučeta u predvorju i odneo ga u lift pa na šesnaesti sprat. U stanu je pocepao koverat i pročitao pismo idući u spavaću sobu.

Advokatska kancelarija Kan & Čoan
Čourasta skver
Dardžiling
Zapadni Bengal
Indija

2. mart 2001.

Poštovani gospodine,

Po uputstvima moje klijentkinje Anahite Čavan, prosleđujem vam ovaj koverat. Kao što već sigurno znate, gospođa Čavan je preminula pre nekoliko dana.

Uz srdačne pozdrave i izraze saučešća,

Devak Kan,
partner

Ari je seo na krevet, shvativši da je, u uzbuđenju oko sastanka i u pripremama svog tima za njega, potpuno

smetnuo s uma da je toga dana sahrana njegove prababe. Teško je uzdahnuo otvarajući koverat koji je advokat priložio uz pismo, misleći o tome kako mu roditelji nikada neće oprostiti što ih danas barem nije pozvao.

„Pa sad, šta je tu je“, sumorno je rekao samome sebi pa razmotao papir koji je izvadio iz koverta i počeo da čita pismo pripojeno uz njega.

Najdraži moj Ari.

Kad budeš ovo čitao, ja neću biti među živima. Ovde prilažem detalje o smrti moga sina Moa. Tačan datum i vreme njegove smrti. A uz to i njegovu prvobitnu smrtovnicu. Kao što ćeš videti, datumi se ne poklapaju. Tebi to sada možda ništa ne znači, dragi moj dečko, ali u budućnosti – ako odlučiš da istražiš šta se s njim desilo – može biti od važnosti.

U međuvremenu, dok se ne sretnemo na nekom drugom mestu, šaljem ti svoju ljubav. Nikad ne zaboravi da zapravo nismo gospodari svoje sudbine. Koristi uši i slušaj, i znam da ćeš naći put.

*Voli te tvoja prabaka
Anahita*

Ari uzdahnu. Zaista nije bio raspoložen za prababine izmišljotine, niti je želeo da misli na to koliko su roditelji trenutno ljuti na njega. Nije želeo da mu išta pokvari raspoloženje večeras.

Pustio je vodu, uključio CD plejer pored kreveta i stao pod tuš slušajući glasnu ritmičnu muziku.

Kad je obukao košulju i jedno od svojih odela šivenih po meri, isključio je muziku i krenuo iz spavaće sobe kad mu je pogled privuklo Anahitino pismo. Instiktivno je presavio listove, vratio ih u koverat i stavio u fioku, zajedno s rukopisom požutelih stranica.